

قطعنامه‌ای برای صلح

بررسی آثار حقوقی و سیاسی قطعنامه مجمع عمومی

درباره عضویت کامل فلسطین در سازمان ملل در گفت‌وگو با مهدی ذاکریان

شادی مکی

گزارشگر هم‌میهن

روز جمعه مجمع عمومی سازمان ملل متحد با ۱۴۳ رای مثبت، ۹ رای منفی و ۲۵ رای ممتنع به قطعنامه‌ای رای داد که براساس آن به شورای امنیت توصیه شده بود با نگاهی مثبت به درخواست عضویت فلسطین در سازمان ملل متحد‌رای بدهد. اگرچه فلسطین از سال ۲۰۱۲ به‌عنوان دولت ناظر غیرعضو در سازمان ملل متحد پذیرفته‌شده اما قطعنامه مذکور حقوق و امتیازهای جدیدی برای فلسطین در سازمان ملل متحد در نظر گرفته است؛ از جمله اینکه دولت فلسطین حق حضور در جلسات مشورتی مجمع عمومی را پیدا می‌کند، هرچند تا زمان عضویت کامل در سازمان ملل حق رای نخواهد داشت.

نکته مهم آن است که در واقع با تصویب این قطعنامه در مجمع عمومی، فلسطین به‌عنوان کشوری واجد شرایط برای عضویت کامل به رسمیت شناخته شده است. با این حال ۹ کشور از جمله اسرائیل و ایالات متحده آمریکا در مجمع عمومی به این قطعنامه رای منفی دادند. سه هفته پیش هم ایالات متحده آمریکا قطعنامه پیشنهادی الجزایر برای پذیرش عضویت فلسطین را در شورای امنیت وتو کرد. فلسطین از ۱۳ سال پیش یعنی سال ۲۰۱۱ در تلاش است به عضویت کامل سازمان ملل متحد درآید.

مخالفت‌های آمریکا و چند کشور دیگر با عضویت فلسطین در سازمان ملل در شرایطی صورت می‌گیرد که براساس بند یک ماده ۴ منشور ملل متحد: «سایر کشورهای شیفته صلح که تعهدات مندرج در این منشور را بپذیرند و به نظر و تشخیص سازمان قادر و مایل به اجرای آن باشند، می‌توانند به عضویت ملل متحد درآیند.» بند دو این ماده نیز مقرر می‌کند که قبول هر کشوری که واجد شرایط مذکور باشد به عضویت ملل متحد منوط به تصمیمی است که مجمع عمومی بنا بر تصمیم شورای امنیت اتخاذ می‌کند.

موافقان و مخالفان چه می‌گویند

با توجه به ماده ۴ منشور ملل متحد و تاکید جمعه‌شب مجمع عمومی بر اینکه فلسطین باید به عضویت کامل سازمان ملل پذیرفته‌شود، این سوال ایجاد می‌شود که به چه علت این عضویت همچنان با مخالفت و وتوی آمریکا مواجه شده و جایگاه مجمع عمومی در تصمیم‌گیری برای عضویت فلسطین کجاست؟ مهدی ذاکریان، کارشناس بین‌الملل درپاسخ به این سوال به هم‌میهن می‌گوید: «مجمع عمومی و شورای امنیت پیش از هر اقدامی این موضوع را بررسی می‌کنند که آیا شرایط شکل‌گیری یا تولد یک دولت وجود دارد یا خیر. بعد از این موضوع تقاضای عضویت موجودیت مذکور در سازمان ملل مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای شکل‌گیری دولت ۴ عنصر سرزمین، جمعیت ساکن، حکومت و حاکمیت ضروریست. درباره فلسطین این سوال مطرح است که آیا این وضعیت ایجاد شده؟ برخی در پاسخ به این سوال جواب مثبت می‌دهند و برخی دیگر مانند اسرائیل و آمریکا پاسخ منفی.»

او در ادامه توضیح می‌دهد: «موافقان می‌گویند در حال حاضر کرانه باختری و نوار غزه به فلسطینی‌ها داده شده، جمعیتی تحت عنوان ملت فلسطین هم وجود دارد، حکومتی با عنوان تشکیلات خودگردان هم در این سرزمین فعالیت می‌کند و حاکمیت هم قلمرو خاص خود را دارد در نتیجه دولت فلسطین وجود دارد و می‌تواند به عضویت سازمان ملل درآید. اما مخالفانی مانند اسرائیل بر این باورند که اساساً در این سرزمین و بر این جمعیت نظم و حاکمیتی وجود ندارد. اسرائیل می‌گوید ایجاد نظم در این مناطق برعهده ماست که توانایی و ارش را داریم و چون فلسطین به بلوغ کامل نرسیده، نمی‌تواند به عضویت سازمان ملل درآید.» این استاد دانشگاه

افزافه می‌کند که کشورهایی مانند آمریکا و اتحادیه اروپا می‌گویند که اعراب در زمان تشکیل دولت فلسطین در سال ۱۹۴۷ طرح تقسیم فلسطین را نپذیرفتند که این موضوع منجر به درگیری‌های دامنه‌دار شد. بنابراین شکل‌گیری یک دولت بعد از این جنگ‌ها از جمله نزاع غزه، منوط به توافق با اسرائیل است که قطعنامه مجمع عمومی را بپذیرت، دولت تشکیل داد، عضو سازمان ملل هم شد و در این ماجرا هم دخیل است. آنها از این موضوع

استفاده کرده و می‌گویند تشکیل هر دولت جدیدی در این منطقه می‌تواند مخاطراتی را برای صلح و امنیت ایجاد کند و به همین دلیل هم این موضوع حتماً باید با همراهی اسرائیل باشد.

این کارشناس روابط بین‌الملل بر این موضوع هم تاکید کرد که در حال حاضر فلسطین در سازمان ملل به عنوان عضو ناظر عضویت دارد و تصویب قطعنامه مجمع عمومی به منظور تسریع در عضویت کامل فلسطین در سازمان ملل بوده است. اما بند ۲ ماده ۴ منشور ملل متحد عضویت یک کشور منوط به تصمیم مجمع عمومی اما با توصیه شورای امنیت است که این شورا هرگز چنین توصیه‌ای نکرده که مجمع براساس آن تصمیم بگیرد: «این قطعنامه صرفاً این موضوع را تسریع یا ترویج می‌کند که شورای امنیت در این زمینه توصیه کند. البته این نکته مهم است که از نگاه دادگاه بین‌المللی دادگستری و دیوان کیفری بین‌المللی فلسطین دولتی مستقل محسوب می‌شود. چنانکه فلسطین در حال حاضر عضو دیوان کیفری بین‌المللی است و موضوعاتی از این دست نشان می‌دهد که فلسطین در وضعیتی بینابین قرار دارد؛ نه می‌توان گفت که فلسطین عضو سازمان ملل نیست و نه می‌توان گفت به‌صورت کامل در این نهاد عضو است.»

آثار حقوقی عضویت کامل فلسطین در سازمان ملل

به گفته ذاکریان عضویت کامل فلسطین در سازمان ملل باعث می‌شود که فلسطین به‌عنوان دولتی مستقل شناخته شده و حضور نیروهای اسرائیل در آن مانند حضور نیروهای یک کشور در کشور دیگر محسوب شود بنابراین توان هر گونه ابتکار عمل از اسرائیل سلب می‌شود و نمی‌تواند به مواردی مانند چگونگی اداره غزه و رخدادهای وقوع یافته در غزه ورود کند. حتی شهرک‌های اسرائیلی هم باید تخلیه‌شوند؛ بر خلاف آنچه که امروز از سوی اسرائیل این سرزمین رخ می‌دهد. او این موضوع را هم مطرح می‌کند که آمریکایی‌ها با توجه به این مسائل می‌گویند هرگونه توافقی باید با موافقت اسرائیل انجام شود: «اما اسرائیل هم بدون اینکه بتواند بر کرانه باختری و غزه کنترلی داشته باشد به شکل‌گیری یک دولت مستقل فلسطینی در این دو منطقه رضایت نمی‌دهد. به باور من اگرچه ۱۴۳ کشور به قطعنامه جمعه مجمع عمومی رای مثبت دادند اما در عمل شرط پذیرش این موضوع موافقت آمریکا و اسرائیل است.»

حماس فداکاری کند

این کارشناس روابط بین‌الملل عنوان می‌کند: «مدتی پیش جویابین، رئیس جمهور ایالات متحده آمریکا اظهاراتی داشت که در ایران چندان هم مورد توجه قرار نگرفت اما کشورهای عربی به آن توجه زیادی کردند. بایدن خطاب به کشورهای مهم اسلامی و کشورهای عربی منطقه پیشنهاد داد که روابطشان را با اسرائیل عادی کنند و حماس و نیروهای افراطی را کنترل و از دولت خودگردان حمایت کنند و آمریکا هم اسرائیل را تحت فشار قرار می‌دهد تا دولت مستقل فلسطین را به رسمیت بشناسد و رفخ هم حمله نکند.» او توضیح می‌دهد: «در واقع بایدن قصد داشت همان اقدامی را انجام دهد که پیش‌تر در ماجرای «پیمان اسلو» بیل کلینتون انجام‌ده بود این پیمان به آزاد شدن کرانه باختری و نوار غزه انجامید. حاصل این اقدام بایدن هم می‌توانست دولت مستقل، صلح پایدار و اداره مسالمت‌جویانه سرزمین‌ها باشد بدون اینکه درگیری‌ها ادامه یابد. اما نتایجی برای منحرف کردن موضوع، از کشورهای عربی خواست برای بستن کامل پرونده حماس ضمانت اجرا بدهند. اما اگر سناریوی بایدن جلو برود در نهایت تشکیل دولت مستقل فلسطین می‌تواند تسریع شود. بنابراین اقدام حقوقی مجمع عمومی در تصویب قطعنامه روز جمعه می‌تواند تسریع‌کننده فعالیت سیاسی بایدن باشد.» او معتقد است که حماس به درستی به این نتیجه رسیده است که هر زمان قدرت داشته باشد و اسرائیل تحت فشار قرار بگیرد آماده دادن امتیاز است. بنابراین اگر حماس بخواهد با ایدئولوژی آرمان‌گرایانه پیش برود در نهایت سودی برای فلسطینی‌ها نخواهد داشت اما اگر حماس به‌عنوان یک محلل خود را قربانی کند در نهایت یک دولت مستقل فلسطینی و رفاه و امنیت برای مردم فلسطین ایجاد می‌شود: «گاهی فداکاری‌هایی برای اهداف بزرگ‌تر نیاز است. آنچنانکه امام برای مصلحت ملت و کشور قطعنامه ۵۹۸ را بپذیرفت. هاشمی نیز برای منافع مردم ایران، روابط ایران و عربستان را عادی کرد.»

حماسه‌هشت‌درصدی؟

فضای رسانه ملی فاصله گرفته، اینگونه به واژه حماسه واکنش نشان داد: «باعث افتخار همه‌ی ماست که وزیر گرامی کشور مفهوم «حماسه» را می‌داند.»

محسن صالحی‌خواه

گزارشگر هم‌میهن

گروه خبر: دور دوم انتخابات مجلس در ۲۲ حوزه انتخابیه تمام شد و صاحبان ۴۵ کرسی خالی برای ۴ سال آینده مشخص شدند. درحالی‌که دور اول این انتخابات به گفته وزیر کشور ۴۱ درصد مشارکت‌کننده داشت، دور دوم رکورد‌های دیگری بر جای گذاشت و تاریخ‌ساز شد. آمارها حاکی از این است که در تهران ۸ درصد واجدان شرایط در انتخابات شرکت کردند. البته آمار مشارکت در دور دوم یک انتخابات همیشه کم‌تر از نوبت اول است اما هیچ‌وقت چنین وضعیتی به وجود نیامده بود. بگذارید این وضعیت را با اعداد و ارقام بسنجیم. بیژن نوباوه‌وطن در انتخابات مجلس نهم (دور اول) با ۴۸۱۹۹۱ رای نتوانست به مجلس راه پیدا کند و به دور دوم رفت. در دور دوم ۴۹۱ هزار رای آورد و به‌عنوان نماینده اول تهران در این دور به پارلمان وارد شد. بیژن نوباوه‌وطن در دور دوم انتخابات مجلس دوازدهم با ۲۷۱۰۹۴ رای به مجلس رفت. ۵۵۲ هزار رای صحیح در تهران ثبت شده است. مجلس دوازدهم از ۷ خرداد ۱۴۰۳ آغاز به کار خواهد کرد. کاهش عجیب مشارکت در انتخابات مجلس تنها به خلص‌سازی و حذف دیگر گروه‌های سیاسی مربوط نمی‌شود بلکه باید با یک آسیب‌شناسی دقیق، علت‌های مختلف قهر بخش عظیمی از مردم با انتخابات و صندوق رای را مدنظر قرار داد.

وزیر کشور: مردم حماسه آفرینند

با چنین وضعیتی، احمد وحیدی، وزیر کشور در سخنرانی رسمی خود پس از پایان انتخابات، از لفظ حماسه‌آفرینی استفاده کرد. به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی وزارت کشور، وحیدی گفت: «در این کار ارزشمند که نقطه روشن در تاریخ انقلاب اسلامی است و آن هم انتخاب‌های مکرر و پی در پی برای تحکیم مردم‌سالاری دینی اتفاق افتاده است، امروز شاهد دوره جدیدی هستیم که با لطف و عنایت الهی و حماسه‌آفرینی، این انتخابات در اوج سلامت و امنیت و با دقت و مشارکت و رقابت کاملاً جدی در میدان برگزار شد و این به‌رغم خواست دشمنانی بود که نمی‌خواستند صفحه زربین انقلاب اسلامی رقم بخورد.»

وزیر کشور در خصوص مشارکت مردم در این مرحله، ضمن یادآوری این نکته که معمولاً در مرحله دوم انتخابات مجلس شورای اسلامی با مشارکت کمتری انجام می‌شده است، اظهار داشت: «آمارهای شرکت‌کنندگان انتخابات این مرحله به‌رغم اینکه گمانه‌زنی‌ها تا یک‌دهم آمارها گفته می‌شد اما متخین آرای خوبی کسب کردند.» وحیدی، در خصوص اهمیت برگزاری این دوره از انتخابات از منظر امنیتی اظهار داشت: درچار چوب تمهیدات امنیتی فیزیکی و سایبری که پیش‌بینی شده بود، تمام نقشه‌های دشمنان نقش برآب شد و توانستیم انتخابات را با سلامت و استاندارد بالا و امانت‌داری بالا به سرانجام برسانیم.

وی با بیان اینکه «انتخابات خوبی در این دوره برگزار شد»، افزود: حضور پرارزش مردم به‌رغم توطئه‌پراکنی‌ها و دروغ‌گویی‌های دشمنان بسیار ارزشمند بود.»

واکنش‌ها به وزیر کشور

صفحه منسب به وحیدی در شبکه ایکس (توییتر) پستی با این متن منتشر کرد: «مرحله دوم انتخابات پایان یافت. بحمدلله مردم حماسه آفرینند. از همه مردم شریف سیاست‌گزارم. از همه همکارانم در وزارت کشور، نهادهای امنیتی و انتظامی، شورای نگهبان و ناظرین مردمی مجدد تشکر می‌کنم.» این پست با واکنش کاربران عادی، اصحاب رسانه و چهره‌های سیاسی مواجه شد.

علی باقری، فعال سیاسی اصلاح‌طلب و مدیرکل سیاسی وزارت کشور در دوره اصلاحات، در این باره نوشت: «وزیر کشوری که درست یک سال قبل، افق مشارکت بیش از ۶۰ درصدی در انتخابات را مطرح می‌کند و اینک، مشارکت ۴۰ درصدی را حماسه‌آفرینی می‌نامد، یا در پی لاپوشانی کم‌مشارکت‌ترین انتخابات پارلمانی در ایران بعد از انقلاب است و یا از جمله شادمانان ذی‌نفع کاهش مشارکت.»

حسام‌الدین آشنا، مشاور حسن روحانی و استاد دانشگاه امام صادق(ع) در واکنش به این اظهارنظر، در شبکه ایکس نوشت: اگر این میزان مشارکت را حماسه بنامیم، خود و حاکمیت را از درک ضرورت آسیب‌شناسی وضعیت کنونی، محروم کرده‌ایم.

محمدجواد آذری جهرمی، وزیر ارتباطات دولت روحانی واکنش جالبی به اظهارنظر منتشرشده در این حساب کاربری نشان داد. جهرمی در پاسخ به این پست نوشت: «احتمالاً منظورشان از «حماسه»، آن «عدم مشارکت» ۹۲ درصدی در تهران است. خدا قوت به همه دست‌اندرکاران برگزاری انتخابات.»

عبدالناصر همتی، رئیس کل پیشین بانک مرکزی در این باره در توییتر خود نوشت: «اینکه وزیر کشور، انتخابات اخیر را حماسه و نمایندگی مجلس را با ۳ تا ۵ درصد رأی مردم، قابل قبول و خوب دانسته، آیا معنایش این است که به دنبال «حماسه‌ی قابل قبول‌تری» برای انتخابات ۱۴۰۴ است!؟»

رضا رشیدپور، مجری سابق تلویزیون که چند سالی است از

مجلس را تضعیف کرده‌اند

احمد علی‌رضاییگی، نماینده مجلس یازدهم درباره این اظهارنظر وزیر کشور به «هم‌میهن» گفت: «انتخابات دور دوم معمولاً پرشور نیست. با شرایطی که وجود دارد، نه‌تنها دور دوم بلکه دور اول انتخابات مجلس دوازدهم را نمی‌توان حماسه دانست. مردم احساس کردند که نهاد انتخابات تضعیف شده است و قرار نیست از راه انتخابات تغییری در اداره کشور رخ دهد، به همین دلیل پای صندوق نیامدند و دیدیم که در دور نخست ۶۰ درصد واجدان شرایط در انتخابات شرکت نکردند. از ۴۰ درصدی هم که شرکت کردند، بخش قابل توجهی از آن آرای باطله بوده است. این وضعیت برای جمهوری اسلامی ایران که براساس قانون اساسی اتکایش بر آرای مردم است، پسندیده نیست.»

نماینده تبریز، آذرشهر و اسکو درباره تاثیر عملکرد مجلس و دولت در کاهش مشارکت اظهار داشت: «زمانی که ۲۲۰ نماینده مجلس به آقای رئیسی نامه می‌نویسند که در انتخاب شرکت کند و تعداد زیادی از این نمایندگان عهده‌دار مدیریت ستادهای انتخاباتی ایشان در استان‌ها شدند، در مقام نظارت بر دولت برنی آیند. به واسطه تعلق خاطری که وجود داشته، به ملاحظه با دولت رفتار کردند. وگرنه موارد زیادی وجود داشته که نیاز بود مجلس با قدرت وارد شود و از دولت حساب‌کشی کند. البته این موضوع جدیدی نیست. مجلس دهم نیز همین نسبت را با دولت قبل داشت. این تعلق خاطر سیاسی در کاهش مشارکت اظهار داشت: «زمانی که ۲۲۰ نماینده مجلس به آقای رئیسی نامه می‌نویسند که در انتخاب شرکت کند و تعداد زیادی از این نمایندگان عهده‌دار مدیریت ستادهای انتخاباتی ایشان در استان‌ها شدند، در مقام نظارت بر دولت برنی آیند. به واسطه تعلق خاطری که وجود داشته، به ملاحظه با دولت رفتار کردند. وگرنه موارد زیادی وجود داشته که نیاز بود مجلس با قدرت وارد شود و از دولت حساب‌کشی کند. البته این موضوع جدیدی نیست. مجلس دهم نیز همین نسبت را با دولت قبل داشت. این تعلق خاطر سیاسی در کاهش شدن نظارت مجلس بر دولت را به‌دنبال داشت. آنچه آقای قالیباف تحت عنوان جلسه‌های سه‌شنبه مجلس برای نظارت بر دولت راه‌اندازی کرد، خروجی مشخصی نداشت. سال ۱۴۰۱ وقتی قیمت ارز افزایش چشم‌گیری پیدا کرد، معاون اول دولت در جلسه غیرعلنی مجلس حاضر شد و گفت نه شما از ما بهتر پیدا می‌کنید و نه ما از شما بهتر. این غیرمسئولانه‌ترین پاسخی بود که یک مسئول دولتی می‌توانست به مسئله‌ای مانند افزایش قیمت ارز بدهد. مجلس نیز به‌راحتی از کنار آن عبور کرد. نمونه‌های زیادی از این دست را می‌توان مثال زد.»

علیرضاییگی درباره مسئله تضعیف نهاد قانون‌گذاری، گفت: «نهادهای رسمی کشور به واسطه قانون اساسی دارای استحکام قانونی هستند و انتظار این است که بتوانند سه وظایف خود عمل کنند. مجلس با استناد به قانون اساسی، یگانه رکن قانون‌گذاری در کشور است. اما در کنار مجلس شاهد شکل‌گرفتن نهادهایی هستیم که کار قانون‌گذاری انجام می‌دهند. مجلس از موضوعاتی که در این نهادهای هستند، عقب می‌ماند. مصوبه مولدسازی یکی از همین موارد است که در شوراییالی هماهنگی اقتصادی سران قوا به تصویب رسید؛ درحالی‌که باید مراحل تصویب را در مجلس طی می‌کرد. این شوراهای عالی قانون‌گذاری می‌کنند و فیلتر شورای نگهبان نیز ندارند. همین امر باعث تضعیف نهاد قانون‌گذاری مجلس می‌شود. مسئله بعدی، مهندسی‌هایی است که در موضوع داوطلبین نمایندگی اتفاق می‌افتد. بنده یک نمونه هستم؛ در جلسه شورای نگهبان که حضور پیدا کردم و اسناد آن نیز در آن نهاد وجود دارد، مطرح کردند که شما در موضوع فوت مهسا امینی و حوادث ۱۴۰۱ مواضع نامطلوب گرفتید. درحالی‌که نماینده مجلس براساس اصول ۸۴ و ۸۶ قانون اساسی مجاز به اظهارنظر در مسائل است و مصونیت دارد. این مسئله را نیز در صحن علنی به اطلاع مردم رساندم. رفتار هیئت نظارت بر مطبوعات در مسئله شاسی‌بلندها نیز به همین صورت بود که این مصونیت را برداشت و بنده به‌عنوان یک متهم و نه به عنوان نماینده مردم مقابل قاضی ایستادم. مجموع این مسائل تاثیرگذار است.»

او تاکید کرد: «آئین‌نامه داخلی مجلس که اختیار رئیس مجلس و هیئت رئیسه را افزایش داد، رئیس این قوه را معادل تمام نمایندگان گرفته است. درحالی‌که رئیس مجلس، نماینده‌ی نمایندگان است و باید نظر نمایندگان را در موضوعات مختلف می‌گرفت؛ اما نمایندگان باید از تصمیمات تبعیت می‌کردند. اگر بخواهم مثالی بزنم، در بحث مولدسازی، باید نماینده‌ای از هر قوه در هیئت مولدسازی حضور داشته باشد. یک نفر نماینده قوه قضائیه، یک نفر از قوه مجریه و یک نفر نماینده رئیس مجلس و نه نماینده مجلس. مجموع این عوامل به تضعیف این نهاد منجر شده است.»

پیام کاهش مشارکت را دریافت کنید

جلال محمودزاده، نماینده مهیاد با اظهار تعجب از «حماسه» خواندن، حضور مردم در انتخابات مجلس از سوی احمد وحیدی وزیر کشور به هم‌میهن گفت: «احتمالاً منظور او از حماسه عدم حضور ۹۲ درصد از مردم بوده است. شاید منظور این بوده است که مردم از نظر عدم مشارکت رکورد زده‌اند. وزیر کشور اگر فکر می‌کند که مشارکت تنها ۸ درصد مردم در تهران که مرکز سیاسی کشور است حماسه نام دارد باید تعجب کرد.» او ادامه داد: «عدم مشارکت ۹۲ درصد مردم در انتخابات می‌تواند پیامی برای رئیسی و کابینه او باشد مبنی بر اینکه مردم از عملکرد و سیاست‌های دولت ناراضی هستند.

